

- identitás -

Az identitás

- Az identitás területei
- Kötıdésék és körök

- SIKERES EGYÉNI ÉLETUTAK HÁTTERE
- **nagy energiák**
- **pozitív énkép**
- **önbizalom**
- **szilárd értékrend és gyakran**
- **kétkedés**

Csoportidentitás

- **CSOPORTOK SIKEREINEK HÁTTERE**

- a közös értékrend
- összetartozás tudat
- a csoporthoz való pozitív érzelmi kötődésmentén kialakuló identitás

Ezek gyengülése önértékelési zavarokhoz vezet az egyénben is

- Az alacsony önértékelésű csoportból – ha lehetőség van rá – a gyengén azonosuló egyének szívesen kilépnek.
- Ha elérjük, hogy egy csoport önértékelése, önbecsülése alacsony legyen: gyengíthető a kohézió, felszámolható a csoport.
- Sokan szebbnek, jobbnak, okosabbnak látják az idegent.

IDENTITÁSFOGALMAK

- Tradicionális társadalmakban általában kötöttebb, a közösség által szigorúbban meghatározott elemekből épül fel az identitás
- a modern társadalmakban évszázadok óta téma az identitás válsága.
- Az identitásnak fontos alkotóeleme a csoport-hovatartozás, a szűkebb értelemben vett *társas identitás*. A társas identitás egy csoporttal való azonosulás, tehát az »én« »mi«-vé alakítása.
- Sok mai társadalomban nyer teret az identitáspolitika: a faji, etnikai, nemzeti kulturális, nemi, szexuális orientáción stb. alapuló identitások csoportképzővé, az így kialakított csoportok (»kisebbségek«) pedig fontos politikai tényezőkké válnak.

IDENTITÁSFOGALMAK

- **identitás** – azonosságtudat; annak tudatosítása, hogy »ki és mi vagyok«, sőt először is, hogy »én – én vagyok«.
- Az identitás kialakítása társadalomtudományi értelemben nem magányos spekuláció eredménye, hanem a **szocializáció** folyamat társadalmi terméke.
- Az egyének a társas interakciók során, mások reakcióit megtapasztalva ébrednek saját létük tudatára, s ezekből a tapasztalatokból építik fel énjüket.
- Az így létrejövő identitás **különböző, gyakran egymásnak is ellentmondó elemeket** foglal magába, a koherencia kialakítása komoly erőfeszítéseket igényel.

IDENTITÁSFOGALMAK

- Erik H. **Erikson** dániai származású amerikai pszichoanalitikus:
 - az egyéni diszpozíciók, a családi konstellációk és tágabb társadalmi-történelmi és kulturális környezet kölcsönhatásában alakul
 - Az önmeghatározás aktív folyamatára Erik Erikson (1968) az "**identitáskrízis**" kifejezést vezette be.

Identitás krízis

- A krízist ehelyütt azonban **nem válságként** kell felfognunk.
- Erikson az önmagunkban való kételkedést az egészséges pszichoszociális fejlődés szerves részeként értelmezi.
- Ennek megfelelően a serdülőkorban számos hiedelem, szerep és viselkedésmód "**felpróbálható**", módosítható, illetve elvethető az integrált énfogalom keresése során.
- Az identitáskrízis ideális esetben a **húszas életévek elejére** vagy közepére megoldódik, s az egyén továbbhaladhat más életfeladatok felé.

Identitás fogalmak

- Az identitással foglalkozók számos meghatározást adnak:
 - Több szerző kiemeli azt, hogy *a hagyományos közösségekben az identitás kizárólag stabil, készen kapott elemekből állt* (Pataki 1998, Csepeli 1997).
 - A modern ember számára a növekvő individualizációval párhuzamosan lehetővé válik az, hogy egyszerre több csoport tagjaként éljen (Csepeli 1997) és identitását személyes erőfeszítések árán maga alakítsa.
 - Pataki kiemeli (1998), hogy a személyes identitás hangsúlyai eltolódnak a választott és teljesítmények által megszerzett, egyéni erőfeszítésekkel kidolgozott kategóriák felé.

Személyes vagy én identitás illetve szociális vagy társadalmi identitás

- Lényegét tekintve abban segíti az egyént, hogy „bizonyossággá” fordítsa át az „ontológiai bizonytalanságot” (Csepeli 1997), azaz szavatolja az egyén számára, hogy a társadalmi/történelmi változások közepette legyenek az életének viszonylag állandó és stabil sarkkövei.

- Pataki (1998) az én-rendszeren belül helyezi el a személyes identitást és a társadalmi identitást.
 - Az előbbi alapját a személyes élettörténet képezi, és ebben nyilvánul meg a személy egyszerűsége.
 - Az utóbbi azt jeleníti meg, hogy az egyén osztozik bizonyos tulajdonságokban másokkal, de azt is a „maga egyedi módján teszi” (Pataki 1998).

- Garai (1993):

- az egyén a **társadalmi identifikáció során kihangsúlyozza, eltúlozza** azokat a tulajdonságait, amik hasonlatossá teszik egy adott társadalmi csoport tagjaihoz annak érdekében, hogy minél jobban besimuljon ebbe a csoportba, ugyanakkor nem adja fel saját egyediségét sem.

- Ez a fajta „hasonlítani és különbözni” kettőssége jelenik meg Mead (idézi Krappmann 1980) elképzelésében is a „reaktív” és „felépített én” koncepcióban.

Az identitás elemei

- A szerzők egyik csoportja szerint ezek az összetevők **a különféle szerepek**, amelyeket az egyes embernek élete során be kell töltenie (szimbolikus interakcionista).
- Mások úgy gondolják, hogy az identitás különböző **csoport-hovatartozásokból** áll.

- Pataki szerint (1998:
az *identitáselemek* öt csoportba sorolhatók:
 - (1) antropológiai,
 - (2) pozicionális,
 - (3) társadalmi minősítési műveletek és beszédaktusok révén előállított,
 - (4) ideologikus és
 - (5) embléma-jellegűek (név, divat, fizikai megjelenés)

Az identitás-elemek stabilitása, rugalmassága

- A skála egyik végpontján az az elképzelés áll, hogy az identitás-elemek nem változnak, az identitás stabil képződmény (Berger-Luckmann), amely a szocializáció során szilárdul meg.
- A skála másik oldalán Krappman (1980) elképzelése áll, aki az identitást, mint állandóan alakuló és újraképződő folyamatot írja le.
 - Az egyének éppen ezért mindig távolságot tartanak önmaguk (személyes identitás) és közöttük, amivel a többiek szerint nekik azonosulniuk kellene (társadalmi identitás).

- Krappman: az egyénnek minden szituációban egyensúlyoznia kell a személyes és szociális identitás által kijelölt kettős keretben.
 - Az egyensúly fenntartása esetén beszélhetünk identitásról.
 - Az identitás elvesztése:
 - ez egyén átadva magát a többiek elvárásainak (társadalmi identitás) teljesen elveszíti személyes identitását, vagy
 - ha teljességgel feloldódik a személyes identitásában, elutasítva társadalmi identitását.

- Pataki (1986) elképzelése a két szélsőséges álláspont közötti arany középutat képviseli.
 - Az aktualizált identitás
 - Az identitás tehát szituatív

Etnikai identitás

- *Az etnikai identitás az adott etnikai csoporthoz tartozásként jelenik meg (Csepeli 1997, Bindorffer 2001, Turner 1975, Váriné 1989), tehát egyfajta társadalmi identitásként értelmezhető.*
- Az etnikai csoport fogalmát leggyakrabban úgy határozzák meg, mint olyan emberek csoportját,
 - akik közös eredettel,
 - közös vallással,
 - közös történelmi múlttal,
 - hasonló kulturális és pszichológiai jegyekkel,
 - közös nyelvvvel és
 - Közös viselkedési mintákkal, értékekkel és normákkal rendelkeznek.

- Az etnikai identitás (amelyet általában az etnicitás szinonimájaként használnak) leggyakrabban mint *egy adott etnikai csoporthoz tartozás szubjektív érzése* jelenik meg (Bindorffer 2001, Niedermüller 1989, Turner 1975).
- Egyfajta csoportlojalitást feltételez az egyén részéről, amelyet „azon kisebbségi csoport iránt érez, amelybe beleszületett, s ahol elsődleges szocializációja során speciális, csak a csoportra jellemző és a másokkal való összehasonlítás alapját képező kategoriális elemkészletet tartalmazó, az etnikai identitás bázisát képező etnikai tudásanyagot sajátít el” (Bindorffer 2001: p. 27.).

- Az etnikai identitás mellett, hogy szubjektív érzésként fogható fel, *abban is manifesztálódik, hogy mennyire intenzíven vesz részt valaki az etnikai csoport interakcióiban* (Niedermüller 1989).
- Ebből következik az, hogy egy illető az etnikai csoportra jellemző jegyeket hordozhatja ugyan, de ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezzel az etnikai csoporttal azonosul is

- *Az etnikai identitás felvállalását meghatározó tény az is, hogy milyen előnyökkel illetve hátrányokkal jár az egyén számára.*
 - Lehet kilépni, felfüggeszteni
 - Nem biztos, hogy egyszerű a kilépés – lehet identitásválság

Rejtett identitás

- „*Rejtett*” *identitásról* akkor beszélhetünk, ha az egyén vagy csoport bár nem „dobja el” identitását, bizonyos szituációban úgy dönt, hogy nem fedti azt fel környezete számára
- Az elrejtés hátterében több tényező állhat.

- Általában a diszkriminációtól való félelem
- vagy az, hogy a társadalomban olyan sztereotípiák élnek adott csoportra vonatkozóan, amelyek nem engedik láttatni a csoport valódi tagjait, mivel azok „nem férnek bele” ezen kategóriákba.

Identitás elrejtésének formái

1. Lehetséges, hogy valaki tudatosan el akarja rejteni identitását
2. vagy az elrejtés nem tudatos
 1. Ez utóbbi vagy azért történhet meg, mert a kisebbségi csoport tagjai „ránézésre” nem ismerhetők fel
 2. vagy azért mert a többség gondolkodásában élő sztereotípiák miatt egyszerűen „nem látszanak”

Újra felfedezett identitás

- Az „*újra felfedezett*” *identitás* jelenségével kisebbségi identitással foglalkozó kutatásnál, Bindorffer Györgyinél találkozhatunk (2001).
 - Az ő kutatásában az úgy jelenik meg, mint az etnikai tradíció újraélesztése, új, fogyasztható összetevőkkel való telítése annak érdekében, hogy könnyebben vállalható legyen a kisebbségi származás és felvétele pozitív érzésekkel töltsse el az egyéneket.